

mészeten nem zárja ki, hogy a pedagógus ne csempéssze bele saját ötleteit, elképzeléseit egy-egy tanórába.

Délutánonként, a tanítási órák után, a diákok különböző szakkörökbe kapcsolódhatnak be, érdeklődési körüktől függően. Kínálatunkban szerepel az angol nyelvi, informatikai, furulya-, szlovák nyelvi és képzőművészeti szakkör.

Az intézményhez étkezde is tartozik, ahol a változatos kosztolási lehetőségek is adottak. A városi iskolákkal ellentétben még mindig jóval kevesebbet kell fizetniük a szülőknek a gyermekek egész napi ellátásért, s mi a „rezsidját” sem hajtjuk be rajtuk. Odafigyelünk az egészséges életmódra: sok zöldséget, gyümölcsöt és tejterméket is kapnak gyermekeink.

Diákjaink a negyedik évfolyam után Dunaszerdahelyen folytatják tanulmányukat. Az eddigi visszajelzések alapján az intézményből kikerült tanulók talpraesettek, szorgalmasak és megállják helyüket a felsőbb osztályokban is.

A szülők egy része azonban nem bízik a kisiskolák eredményességében. Nem riadnak vissza az anyagi áldozatoktól. Nem törődnek azzal, hogy a gyermeket idegen, szokatlan környezetben mennyi káros inger érheti. Egyszerűen ki akarják menteni a „falusi gettóból”. Jobban bíznak a városi iskolákban, ahol nyilvánvalóan nagyobb inger-és információ-mennyiség éri.

De vajon már hat éves korban a szülői háztól, a családi fészektől elszakítva kell megismernie ennek a kicsi emberpalántának a világ érdekességét, sokszínűségét és ezernyi titkát?

Eloolvasni a világot

Bohuniczký Dömény Andrea

Szeptember 8-át világszerte az írástudatlanság elleni küzdelem emléknapiaként ülik meg. A Katedra folyóirat ebből az alkalomból az írástudatlansággal és annak következményeivel foglalkozik az Alkalom című rovatában.

A homo sapiens-t kétségkívül a gondolkodás s a beszéd, valamint az ezekkel szorosan összefüggő írás képessége teszi különlegessé. Vagyis aki írástudatlan, a fentiekből kiindulva, veszít „különlegességéből”. Vajon tényleg így lenne? Az érdem két oldala van, ezért az analfabetizmus kérdését nem közelíthetjük meg annak figyelembevétele nélkül, hogy valaki attól, hogy nem ismeri a betűvetést, még szükségszerűképp nem ér kevesebbet emberileg másoktól. Az viszont vitathatatlan, hogy kevesebbet ért a világból.

Az ember már a mai értelemben vett írás kialakulása előtt is szükségét érezte, hogy a fontos dolgokat valamilyen módon megörökítse. A barlangrajzoktól a napjainkban használatos betűírásig eltelt idő óta az írás-olvasás alapkövetelmény lett, s nem csupán egy bizonyos beavatott réteg kiváltsága. Az persze megint az érme másik oldala, hogy az írás-olvasás lehetősége még manapság sem adatik meg mindenkinek. Gondoljunk azokra az országokra, ahol nem ismerik el a nők oktatáshoz való jogát; vagy az adott kultúra egyszerűen csak nem tartja fontosnak az egyén iskolázottságát. Nem beszélve a szülők s a környezet példaértékéről. Ha a gyermek abban nő fel, hogy a boldoguláshoz „nincs szükség az ábécére”, akkor jobb esetben ugyan elsajátíthatja az írás-olvasást, de funkcionális analfabétaként képtelen lesz gyakorolni az írásbeliséggel kapcsolatos tevékenységeket, és súlyos szövegértési problémákkal küzd majd. Mindezek aztán a munkaerőpiacon való érvényesülést éppúgy megnehezítik, mint a leghétköznapibb feladatokkal való megbirkózást.

Ellenben nem csupán a nehéz életkörülmények, de paradox módon épp a technika fejlődése is okozója a másodlagos analfabetizmusnak. A McLuhan-féle Gutenberg-galaxist egy új kor váltotta fel, és sokan máris elfeledkeztek róla, milyen volt az élet a Google előtti időszámításban: könyv illatú.

Az Y generáció nem ír terjengős leveleket modoros stílusban, helyettük küld egy sms-t, amelyikben helyszűke, illetve a meghatározott számú karakter miatt lényegtelennek válik a nyelvtan, a nagy kezdőbetűk s az interpunkciók. Sőt, az sem gond többé, ha nem megy a gondolatok s érzések szavakba öntése, elég csak egy „szmájlí” vagy egy „lájkolás”.

Ugyanakkor az írással és olvasással összefüggő problémák, a későbbiekben pedig a másodlagos-, funkcionális- vagy fél-analfabetizmus háttérben gyakran inkább a teljesítménytől való félelem, a megfelelési kényszer, a sorozatos kudarcok következtében csökkenő önbizalom és önértékelés áll, semmint az, hogy a gyermek ab ovo nem szeretne megtanulni írni-olvasni.

A kiselsősöknél, s főleg az értelmileg akadályozott gyermekeknél érvényes hatványozottan, hogy először a tanító nénit/bácsit szeretik meg, csak ezután az iskolába járást s magát a tantárgyat. Az iskolaügyi törvény értelmében minden gyermeknek részt kell vennie az oktatásban, s még a halmozottan fogyatékos vagy súlyos értelmi fogyatékkal élőket is be kell íratni az iskolába. A bármilyen hendikeppel élő gyermek esetében a pedagógus személyiségén, karizmáján kívül talán a másik legfontosabb tényező a motiváció. Ha abból a szófordulattól indulunk ki, hogy a hit hegyeket mozgat, a fogyatékkal élő emberek esetében a megfelelő biztató szintű csodákra képes.

A Szlovákiában jelenleg érvényben lévő iskolarendszer lehetővé teszi a speciális iskolákban, az értelmileg akadályozott gyermekeknél az A, B és C variánsok, tagozatok szerinti diffe-

renciált órávezetést. Az oktatás alapját náluk is az írás-olvasás elsajátítása képezi, bizonyos esetekben eltérő módszerek segítségével, egyéni fejlesztési tervvel és hosszabb, évekig tartó előkészítő szakasszal, mint az általános iskolákban. Ezen módszerek közül viszont jópár eredményesen alkalmazható minden olyan gyermeknél, akinél írással vagy olvasással kapcsolatos nehézségek fordulnak elő.

Az egyik ilyen módszer a több érzékszerven keresztül való, multiszenzoriális tanulás, melyet főképp a középsúlyos (B variáns) és súlyos (C variáns) értelmi fogyatékosok tanulási sajátosságaiból adódó problémák esetében használhatunk sikeresen. Tanulási jellemzőik közé tartozik ugyanis a nehezített verbális tanulás, viszont nagyon fogékonyak a szenzorikus közlések befogadására, szemléletes képi rávezetés által. Mivel az olvasás tágabb értelemben a képek, képsorok, vizuális jelek megértését jelenti, így ezeknek közvetlen használati értéke van azok számára is, akik nem képesek a betűk olvasásáig eljutni.

A multiszenzoriális tanulás a percepció minden részterületének fejlesztését magában foglalja, kiemelt

hangsúlyt helyezve a beszéd és a nyelvi készségek mozgósítására: a vizuális (szemgyakorlatok, domináns szem-kéz együttműködés kialakítása/fejlesztése, vizuális memória), akusztikus (hallás- és ritmusgyakorlatok), kinezetikus (térbeli viszonyok fejlesztése), vesztibuláris, taktilis és mozgásos észlelési folyamatokét, valamint a motoros képességeket (az íráshoz szükséges finommotorika, kézdominancia kifejlesztése/begyakorolása). Az egyes fogyatékosági típusnak megfelelően természetesen más-más terület kap nagyobb hangsúlyt.

A szenzoros integrációs terápia idegphysiológiai és pszichoterápiás megalapozottságú elemeinek egyikét, azaz az érzékek egységes működésbe foglalását szintén a multiszenzoriális fejlesztés képezi. A szenzoros integrációs terápia elméletének kidolgozója Anna Jean Ayres, aki szerint a tanulási zavarok a szenzoros integráció zavarának következtében alakulnak ki. A szenzoros integrációs zavar ugyan gyakorta előfordul értelmileg akadályozott egyéneknél, azonban meglete nem kell, hogy feltétlenül értelmi gyengeséget jelentsen.

A szenzoros integráció egy neurológiai folyamat, mely a testünk s

a környezetünk ingereit rendezzi, a benne kialakuló zavar pedig az agy teljesítmény-gyengülése az ingerek feldolgozását illetően. A szenzoros integrációs terápia központi eleme a vesztibuláris, taktilis ingerlés és a beszéd mellett a mozgás. Ami a felnőtt számára csupán játéknak tűnik, a föl-le ugrálás, hintázás, forgás-pörgés, szaladgálás és a hozzájuk tartozó, egyensúlyszervre ható mozdulatok, az valójában az idegrendszer érettebbé válásával nagyban hozzájárul a gyermek testi, lelki, szellemi fejlődéséhez. A mozgásos tanulásnak tehát ez esetben kiemelkedő szerepe van az írásban és az olvasásban, hiszen amennyiben pontatlan az észlelés, úgy az ingerekre adott válaszok sikertelensége nem ösztönöz újabb motoros válaszokra.

Ennek fényében pedig értelmet nyernek annak a középsúlyosan értelmi fogyatékos kislánynak a szavai, aki a fentebb említett módszert tömören úgy jellemezte: „Akkor most futkározom egy kicsit, aztán elolvasom a világot”. Talán így is küzdhetünk az írástudatlanság ellen: játszva mozogva, a körülöttünk lévő világot összes érzékszervünk által befogadva, ösztönző szavaktól kísérvé.